ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

Чернігівського національного педагогічного університету

Випуск 97

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2012

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА

ВІСНИК

Чернігівського національного педагогічного університету

Випуск 97

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Присвячено 30-річчю з дня заснування технологічного факультету

Чернігів
2012

ВІСНИК
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г.Шевченка

Головна редакційна колегія

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, чл.-кор. НАПН України *Носко* М.О.

Відповідальний редактор доктор історичних наук, професор ***Дятлов*** В.О.

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Бобир С.Л., Боровик А.Г., Гетта В.Г., Гринь Т.В., Жила С.О., Завацька Л.М., Зайченко І.В., Носко М.О., Сидоренко В.К., Кузьомко Л.М., Ляшенко О.І., Огієнко М.М., Пліско В.І., Ростовський О.Я., Савченко В.Ф., Сеніна В.К., Скок М.А., Скребець В.О., Стрілець С.І., Торубара О.М.

Відповідальний за випуск: кандидат педагогічних наук, доцент ***Носовець*** Н.М.

За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень відповідальність несуть автори.

Заснований 30 листопада 1998 р.
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.)

Адреса редакційної колегії:
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09.

Рекомендовано до друку вченою радою
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка
*(протокол № **9** від 25 квітня 2012 року)*

Постановою Вищої атестаційної Комісії України "Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: педагогічні науки" внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук.

(Постанова президії ВАК України
від 16 грудня 2009 р. № 1-05/6)

© Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2012
© Автори, 2012

УДК 378.02

Шарата Н. Г.

ІННОВАЦІЙНІСТЬ В ОСВІТІ - ОЗНАКА СУЧАСНОСТІ

У статті проаналізовано зміст поняття "інновація" в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ.

***Ключові слова**: педагогічна інноватика, інновація, освітня інновація, нововведення.*

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічних реформ, безперервного оновлення й розвитку системи освіти під впливом науково-технологічного й гуманітарного прогресу, конкуренції на ринку праці й освітніх послуг інновації стають життєво важливим елементом діяльності навчальних закладів, необхідною умовою успіху у навчанні та підготовці кадрів.

Сучасні заклади освіти певною мірою стають осередками з підготовки творчо мислячої молоді, здатної адаптуватися у динамічно змінному світі. У той же час традиційні форми та методи управління, що склалися у навчальних закладах, недостатні для професійного керівництва сучасними, більш масштабними інноваціями в освіті.

Освітні інновації є основним фактором ефективності навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, що і обумовило вибір нашого дослідження.

Метою даної статті є дослідження змісту поняття "інновація" в сучасному навчально-виховному процесі ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як галузь педагогіки педагогічна інноватика є молодою наукою. Дослідження інновацій започатковані з середини XX ст. та зосереджені на теоретичному обґрунтуванні, аналізі різноманітних аспектів інноваційних процесів у системі навчання і виховання, вироблені практичних рекомендацій щодо освоєння, впровадження, забезпечення оптимального режиму функціонування інноваційних проектів і програм. Дослідженням даної наукової галузі займаються Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківська, В. Козаков, В. Паламарчук, О. Попова, О. Савченко [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Інтерес до інновацій світової педагогічної громадськості виявляється у створенні інформаційних служб (Центр дослідження інновацій з освіті під егідою ЮНЕСКО, Азіатський центр педагогічних інновацій для розвитку освіти), започаткуванні програм впровадження педагогічних інновацій, проведенні міжнародних конференцій, діяльності організацій, що узагальнюють педагогічні нововведення в різних країнах світу. Зокрема, Міжнародне бюро з питань освіти (Франція, Париж) публікує такі періодичні видання, як "Педагогічні інновації", "Інформація та інновація в освіті".

Законом України "Про вищу освіту" передбачено, що метою вищої освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями [8, с.4].

Українська освіта має повніше, швидше і точніше реагувати на виклики часу, розвивати людину, здатну жити і ефективно діяти у глобальному середовищі: "Тут є надзвичайно широкий спектр завдань - від формування відповідних світоглядних позицій, розуміння українського розвитку у контексті світових цивілізаційних процесів до відпрацювання навичок спілкування зі світом, людьми з інших країн, переймання їхнього досвіду і досягнень. Це особливо важливо в умовах, коли прогрес кожної окремої країни залежить не тільки від зусиль її громадян, але й від того, наскільки вони здатні сприймати все краше, що є в інших країнах. Громадянське виховання, національне згуртування людей у цих умовах стають стратегічним завданням освіти" (В. Кремінь) [9, с. 9].

У контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів українська освіта повинна професійніше готувати людину до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій. Входження світу у науково-інформаційний тип прогресу зумовлює необхідність формування людини з інноваційним мисленням, інноваційною, культурою, здатністю до інноваційної діяльності.

Сучасний етап розвитку національної системи освіти визначається освітніми інноваціями, спрямованими на збереження досягнень минулого й, водночас, на модернізацію системи освіти, відповідно до вимог часу, новітніх надбань науки, культури і соціальної практики.

Термін інновація є новою економічною категорією, яку ввів у науковий обіг австрійський (пізніше американський) вчений Йозеф Алоіз Шумпетер (1883-1950) у першому десятилітті XX ст. у своїй праці "Теорія економічного розвитку" він виділив п'ять нових комбінацій змін у розвитку, а саме: використання нової техніки, технологічних процесів нового ринкового забезпечення виробництва; упровадження продукції з новими якостями; використання нової сировини; зміни в організації виробництва та його матеріально-технічного забезпечення; поява нових ринків збуту [10, с. 19],

Поняттям "інновація" позначають нововведення, новизну, зміну, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях.

Автори "Енциклопедії освіти" визначають головну мету інновацій в освіті у "необхідності відповідати викликові глобалізацій них трансформацій, екологічних проблем, полікультурних тенденцій у світі... Характерним для нашого часу є утвердження пріоритету інноваційного розвитку освіти на основі модернізації всіх складових системи (змісту..., підготовки педагогічних кадрів, управління, фінансування тощо)" [11, с.339].

© Шарата Н. Г., 2012

Теоретичним розробленням педагогічної інноватики займаються Л. Ващенко, Л. Даниленко, М. Дробноход, М. Кларин, Н. Лапін, В. Онушкін, В. Паламарчук, І. Підласий, О. Попова, А. Пригожин, **О. С**авченко, **В. С**ластьонін [1; 2; 12; 13; 14; 15; 5; 16; 6; 17; 7; 18]. Науковцями визначено основні дефініції і здійснено класифікацію освітніх інновацій; проаналізовано тенденції зростання ролі інноваційної діяльності в системі освіти як процесу внесення нових елементів у традиційну систему, створення і використання інтелектуального продукту.

Основні підходи до визначення поняття "інновація" відображено у таблиці.

	Авторське джерело
Інновація - це процес створення, поширення й використання засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі розв'язувались по-іншому	О.Я. Савченко [7, с. 356]
Інновація ~ цілеспрямований і керований процес внесення змін в освітню практику шляхом створення, розповсюдження та освоєння нововведень	О.В. Попова [6]
Інновація - це комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новації	Л.М. Ващенко [1, с.45]
Інновація - процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети. Інновація в освіті є не лише кінцевим продуктом застосування новизни у навчально-виховному й управлінському процесах з метою зміни (якісного покращення) суб'єкта та об'єкта управління і отримання економічного, соціального, науково-технічного, екологічного та іншого ефекту,	Л.І. Даниленко [2, с. 45]
інновація - це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем	[19, с. 5]
Інновація - результат (продукт) творчого пошуку особи або колективу, що відкриває принципово нове в науці й практиці, як результат народження, формування і втілення нових ідей. Якщо педагог відкриває принципово нове, то він є новатором, якщо трансформує наукову ідею у практику - інноватором.	В.Ф. Паламарчук [5]
Нововведення - перехід певної системи з одного стану в інший зі своїм життєвим циклом.	А.И. Пригожин [17]
Нововведення - це цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище впровадження нові стабільні елементи	А.И. Пригожин [17]
Нововведення - комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу (новацій). Нововведення - форма організації інноваційної діяльності.	Н.И. Лапін [14]
Інновація - пряма калька з англійського слова "innovation", що означає "нововведення", "новина", "новаторство".	М. Дробноход [12]
За своїм основним змістом поняття "інновація" приналежне не тільки до створення і поширення новацій, а й до змін у способах діяльності, стилі мислення, які з цим пов'язані.	М. Кларін [13]
Інновація - процес часткових змін, що ведуть до модифікації окремо взятих цілей освіти або засобів і способів їх досягнення.	В. Онушкін [15]
Нововведення - комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження та використання нового, метою якого є задоволення потреб й інтересів людей новими засобами, що веде до певних якісних змін системи і способів забезпечення її ефективності, стабільності та життєздатності.	В. Сластьонін [18]
Інновації - це ідеї, і процеси, і засоби, і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи.	І. Підласий [16]
Інновації - вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності	[20]

Розбіжності у визначенні поняття "інновація" спричинені неоднаковим баченням їх авторами сутнісного ядра, а також радикальності нововведень. У процесі дослідження зазначеного поняття науковці умовно поділилися на дві групи відповідно до ототожнення або розмежування понять "нововведення" та "інновація".

На нашу думку, ці категорії мають змістові відмінності щодо результату, який планується досягти, створюючи нововведення або інновацію. Нововведення охоплює лише декілька етапів інноваційного процесу і може не впроваджуватися у виробництво, тоді як під процесом створення інновації розуміють повний цикл від генерації ідеї, створення нововведення і до його впровадження у виробництво. Отже, нововведення - це відповідно оформлений результат фундаментальних та/або прикладних досліджень, розробок або експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності, здійснених для підвищення її ефективності та не доведені до масового впровадження.

Отже, у педагогіці поняття "інновація" вживається у таких значеннях:

-форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання;

- результат інноваційного процесу;
- комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень.

Висновок. Педагогічна інноватика полягає у постійному пошуку і впровадженні нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високо адаптованої до змінних умов, активної діяльності, творчої особистості, яка вміє аналізувати. Орієнтація на нове, пошук і впровадження нового не є самоціллю педагогічної інноватики, вона спрямована на забезпечення адекватності навчально-виховного процесу і його результатів вимогам суспільства. А в динамічно змінному суспільстві це спонукатиме до постійного оновлення змісту і форм навчання та виховання, максимально уважного ставлення до всього нового.

Інноваційна діяльність в освітній сфері є принципово важливою відповіддю на виклики сучасності, що детерміновані переходом суспільства до інноваційного типу розвитку і зумовлюють гнучкість системи освіти, її відкритість до нового, реалізацію конкурентоспроможних освітніх національних і транснаціональних проектів. Імплементація освітніх інновацій є запорукою конкурентоспроможності національної освіти, її здатності формувати інноваційну людину.

Використані джерела

1. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону : Монографія. - К. : Видавниче об'єднання "Тираж", 2005. - 380 с.
2. Даниленко Л.І. Модернізація змісту, форм та методів діяльності директора загальноосвітньої школи: Монографія. - К. : Логос, 2002. - 140 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І.М. Дичківська. - К. : Академвидав, 2004. - 352 с.
4. Козаков В. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент ; підр. / В.А. Козаков. - Ч.1. Психологія суб'єкта діяльності. - К. : КНЕУ, 1999. - 224 с.
5. Паламарчук В.Ф. Інноваційні прицеси в педагогіці / В.Ф. Паламарчук // Педагогічні інновації у сучасній школі 7 Освіта, 1994. - С. 5-9
6. Попова О.В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні в ХХ столітті. / О.В. Попова - Харків : ОВС, 2001. - 256 с.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. - К. : Освіта, 1997. - 400 с.
8. Освіта України. Збірник законів : довідкове вид-ня / за ред. Борисенка С.О. - Х. : Бурун Книга, 2007. - 304 с.
9. Біла книга національної освіти України / [Т.Ф. Алексєєнко, В.М. Аніщенко, Т.О. Балл та ін. ; голов. Ред.. В Г. Кремень ; заст. голов. ред.: В.І. Луговий, В.М. Мадзігон, О.Я. Савченко ; редкол. : М.І. Бурда та ін.] ; за заг. ред. В.Г. Кременя ; НАПН України. - К. : Інформаційні Системи, 2010. - 340 с. - Бібліогр. : С. 315-333
10. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України [монографія]. - К, 2008. - 503 с.
11. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук. України ; головний ред. В.Г. Кремень. - К. : Юрінком Інтер, 2009. - 1040 с.
12. Дробноход М. Управленческая деятельность как основа успешной деятельности руководителя / М. Дробноход // Народное образование. - 2000. - №1. - С.94-105.
13. Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. - М., 1989. - 225 с.
14. Лапин М.И. Актуальные проблемы исследования нововведениями / Н.И. Лапин // Моциальные факторы нововведений в организационных системах. — М. : ВНИИСИ, 1980. — С.5-55.
15. Онушкин В.Г., Огарев Е.И. Образование взрослых: междисциплинарный словарь терминологии. - СПб. - Воронеж, 1995. - 232 с.
16. Підласий І.П. Формування професійного потенціалу як мета підготовки вчителя / І.П. Підласий, С. А. Трипольська // Рідна школа. - 1998. №1. - С. 3-8.
17. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия. Социальные проблемы инноватики / А.И. Пригожин. - М. : Политиздат, 1989. - 346 с.
18. Сластенин В.А. Педагогика: Инновационная деятельность / В.А. Сластенин, Л.С. Подымова. - М. : ИЧП "Издательство Магистр", 1997. - 224 с.
19. Педагогічні інновації у сучасній школі / відп. ред. Т. Єрмаков. - К. : Освіта, 1994. - 253 с.
20. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності // Директор школи. - 2001. - №4(148). - С.7.

Sharata N.

INNOVATION IN EDUCATION - SIGNS OF MODERN LIFE

The article analyzes the meaning of "innovation" in the modern educational process in universities.

Key words: pedagogical innovation, innovation, educational innovation, Introduction of.

Стаття надійшла до редакції 21.03.12

Плохенко Д.В.
УМОВИ РОЗРОБКИ І РЕАЛІЗАЦІЇ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 121

Пригодій А.В., Клименок І.В.
ПОРТФОЛІО СТУДЕНТА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ 124

Радченко В.М.
СТИМУЛЮВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВНЗ І-ІІ РІВНІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 127

Ребенок В.М.
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 130

Слюсаренко Н.В., Таврилюк Г.М.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ 134

Тарасенко Р.О.
КОМПОНЕНТИ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ПІДТРИМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ 137

Тверезовська Н.Т., Касаткін Д.Ю.
КЛАСИФІКАЦІЯ, СТВОРЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕСТІВ у НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС 140

Тесленко М.М.
ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ У ВНЗ 146

Ткачук С.І.
МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ 150

Чижикова О.В.
МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ 155

Шарата Н. Г. 158
ІННОВАЦІЙНІСТЬ В ОСВІТІ - ОЗНАКА СУЧАСНОСТІ 158

Ягупець Ю.І.
ВПЛИВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ, СПЕЦКУРСІВ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТЗН У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ 161

РОЗДІЛ 2
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Богдан Т.М.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ у ДОШКІЛЬНИКІВ ЕЛЕМЕНТАРНИХ АСТРОНОМІЧНИХ УЯВЛЕНЬ 165

Бондар Н.О.
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ ГРАФІЧНИХ РОБІТ 169

Брехунець А.І.
ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ 171